

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 11 juli 2023
(OR. en)

11142/1/23
REV 1

ECOFIN 667
UEM 201
SOC 493
EMPL 344
COMPET 688
ENV 767
EDUC 280
RECH 312
ENER 403
JAI 913
GENDER 144
ANTIDISCRIM 138
JEUN 182
SAN 419

NOTA

---

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	11142/23
nr. Comdoc.:	COM(2023) 612 final
Betreft:	AANBEVELING VAN DE RAAD over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Italië en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Italië

Voor de delegaties gaat hierbij de bovengenoemde ontwerpaanbeveling van de Raad, die is gebaseerd op aanbeveling COM(2023) 612 final van de Commissie en is besproken door de Raad en de Europese Raad.

AANBEVELING VAN DE RAAD

van ...

over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Italië en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Italië

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid¹, en met name artikel 5, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden², en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

---

¹ PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1.

² PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25.

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad³, waarbij de herstel- en veerkrachtfaciliteit ("de faciliteit") werd ingesteld, is op 19 februari 2021 in werking getreden. De faciliteit biedt de lidstaten financiële ondersteuning voor de uitvoering van hervormingen en investeringen, die worden gerealiseerd met budgettaire stimulansen door de Unie. In overeenstemming met de prioriteiten van het Europees Semester draagt de faciliteit bij tot economisch en inclusief herstel en de uitvoering van duurzame en groeibevorderende hervormingen en investeringen, met name hervormingen en investeringen om de groene en de digitale transitie te stimuleren en om de economieën van de lidstaten veerkrachtiger te maken. Zij helpt ook de overheidsfinanciën te versterken en de groei en werkgelegenheid op middellange en lange termijn te stimuleren, de territoriale cohesie binnen de Unie te verbeteren en de verdere uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten te ondersteunen. De maximale financiële bijdrage per lidstaat in het kader van de faciliteit is op 30 juni 2022 bijgewerkt, overeenkomstig artikel 11, lid 2, van Verordening (EU) 2021/241.

---

³ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17).

- (2) Op 22 november 2022 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de jaarlijkse duurzamegroei-analyse 2023 en daarmee de aanzet gegeven tot het Europees Semester 2023 voor coördinatie van het economisch beleid. Op 23 maart 2023 heeft de Europese Raad zijn goedkeuring gehecht aan de prioriteiten van de jaarlijkse duurzamegroei-analyse, die rond de vier dimensies van concurrerende duurzaamheid draaien. Op 22 november 2022 heeft de Commissie op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 ook het waarschuwingsmechanismeverslag 2023 aangenomen, waarin zij Italië heeft aangewezen als een van de lidstaten die door onevenwichtigheden geraakt kunnen zijn of het risico lopen daardoor geraakt te worden, en waarvoor een diepgaande evaluatie nodig zou zijn. Op 14 december 2022 heeft de Commissie een advies goedgekeurd over het ontwerp-begrotingsplan 2023 van Italië. Op 22 november 2022 heeft de Commissie ook een aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone goedgekeurd, alsook een voorstel voor het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid 2023 waarin de uitvoering van de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten wordt geanalyseerd. De Raad heeft de Aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone⁴ (de "Aanbeveling van 2023 over de eurozone") op 16 mei 2023 aangenomen en het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid op 13 maart 2023.
- (3) Hoewel de economieën in de Unie blijken te geven van opvallende veerkracht, blijft de geopolitieke context een negatief effect hebben. De economische en sociale beleidsagenda van de Unie, die resoluut achter Oekraïne staat, is erop gericht om op korte termijn de negatieve gevolgen van energieschokken voor zowel kwetsbare huishoudens als bedrijven te beperken en op middellange termijn de inspanningen met het oog op de verwezenlijking van de groene en de digitale transitie, de ondersteuning van duurzame en inclusieve groei, de bewaking van de macro-economische stabiliteit en de vergroting van de veerkracht vol te houden. De agenda is ook sterk gericht op het vergroten van het concurrentievermogen en de productiviteit van de Unie.

---

⁴ Aanbeveling van de Raad van 16 mei 2023 over het economisch beleid van de eurozone (PB C 180 van 23.5.2023, blz. 1).

- (4) Op 1 februari 2023 heeft de Commissie een mededeling uitgebracht met de titel "Een industrieel plan voor de Green Deal voor het nettonultijdperk" ("het industrieel plan voor de Green Deal"). Het doel van het industrieel plan voor de Green Deal is om het concurrentievermogen van de nettonulindustrie van de Unie te versterken en een snelle transitie naar klimaatneutraliteit te bevorderen. Het vormt een aanvulling op de lopende inspanningen in het kader van de Europese Green Deal en REPowerEU. Het heeft ook tot doel een omgeving te scheppen die gunstiger is voor het opschalen van de productiecapaciteit van de Unie voor de nettonultechnologieën en -producten die nodig zijn om de ambitieuze klimaatdoelstellingen van de Unie te halen, en voor het verzekeren van toegang tot relevante kritieke grondstoffen, onder meer door de sourcing ervan te diversifiëren, geologische hulpbronnen in de lidstaten naar behoren te exploiteren en grondstoffen zoveel mogelijk te recyclen. Het industrieel plan voor de Green Deal is gebaseerd op vier pijlers: een voorspelbaar en vereenvoudigd regelgevingsklimaat, versnelde toegang tot financiering, het verbeteren van vaardigheden, en open handel voor veerkrachtige toeleveringsketens. Op 16 maart 2023 heeft de Commissie nog een mededeling gepubliceerd met de titel "Concurrentievermogen van de EU op lange termijn: blik op de periode na 2030", die is gestructureerd rond negen elkaar versterkende aanjagers, met als doel te werken aan een groeibevorderend regelgevingskader. In de mededeling worden beleidsprioriteiten vastgesteld die bedoeld zijn om actief te zorgen voor structurele verbeteringen, gerichte investeringen en regelgevingsmaatregelen voor het concurrentievermogen van de Unie en haar lidstaten op lange termijn. Onderstaande aanbevelingen dragen bij tot de verwezenlijking van deze prioriteiten.

- (5) In 2023 blijft het Europees Semester voor coördinatie van het economisch beleid evolueren in overeenstemming met de uitvoering van de faciliteit. De volledige uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen blijft essentieel voor de verwezenlijking van de beleidsprioriteiten in het kader van het Europees Semester, aangezien de plannen betrekking hebben op alle of een aanzienlijk deel van de relevante landspecifieke aanbevelingen die in de afgelopen jaren zijn gedaan. De landspecifieke aanbevelingen van 2019, 2020 en 2022 blijven onverminderd relevant voor de herstel- en veerkrachtplannen die worden herzien, bijgewerkt of gewijzigd overeenkomstig de artikelen 14, 18 en 21 van Verordening (EU) 2021/241.
- (6) Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad⁵ (de "REPowerEU-verordening"), die op 27 februari 2023 is vastgesteld, heeft tot doel de afhankelijkheid van de Unie van de invoer van Russische fossiele brandstoffen snel af te bouwen. Dit zal bijdragen tot energiezekerheid en de diversificatie van de energievoorziening van de Unie en tegelijkertijd het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, de opslagcapaciteit voor energie en de energie-efficiëntie vergroten. De REPowerEU-verordening stelt de lidstaten in staat een nieuw REPowerEU-hoofdstuk toe te voegen aan hun nationale herstel- en veerkrachtplannen om belangrijke hervormingen en investeringen te financieren die de REPowerEU-doelstellingen helpen verwezenlijken. Die hervormingen en investeringen stimuleren ook het concurrentievermogen van de nettonulindustrie van de Unie zoals uiteengezet in het industrieel plan voor de Green Deal, en gaan in op de energiegerelateerde landspecifieke aanbevelingen die in 2022 en, indien van toepassing, in 2023 aan de lidstaten zijn gedaan. Met de REPowerEU-verordening wordt een nieuwe categorie ingevoerd van niet terug te betalen financiële steun die ter beschikking van de lidstaten wordt gesteld om nieuwe energiegerelateerde hervormingen en investeringen in het kader van hun herstel- en veerkrachtplannen te financieren.

---

⁵ Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1).

(7) Op 8 maart 2023 heeft de Commissie een mededeling aangenomen met richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024 ("de mededeling van 8 maart 2023"), die erop gericht is de voorbereiding van de stabiliteits- en convergentieprogramma's van de lidstaten te ondersteunen en aldus de beleidscoördinatie te versterken. De Commissie heeft eraan herinnerd dat de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact eind 2023 wordt gedeactiveerd. Zij heeft verzocht om een begrotingsbeleid in 2023-24 dat de houdbaarheid van de schuld op middellange termijn waarborgt en de potentiële groei op duurzame wijze verhoogt, en heeft de lidstaten verzocht in hun stabiliteits- en convergentieprogramma's 2023 uiteen te zetten hoe hun begrotingsplannen ervoor zullen zorgen dat de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bruto binnenlands product (bbp) wordt nageleefd en de schuld voortdurend op plausibele wijze wordt teruggedrongen, of dat de schuld op middellange termijn op een prudent niveau wordt gehouden. De Commissie heeft de lidstaten ook verzocht de nationale begrotingsmaatregelen die zijn ingevoerd om huishoudens en bedrijven te beschermen tegen de energieprijsschok, geleidelijk af te schaffen, te beginnen met de minst gerichte maatregelen. Zij heeft erop gewezen dat indien de steunmaatregelen zouden moeten worden verlengd vanwege hernieuwde druk van de energieprijzen, de lidstaten dergelijke maatregelen beter moeten richten op kwetsbare huishoudens en bedrijven. De Commissie heeft verklaard de begrotingsaanbevelingen te kwantificeren en te differentiëren. Bovendien zouden de begrotingsaanbevelingen moeten worden geformuleerd op basis van de netto primaire uitgaven, zoals voorgesteld in de mededeling van de Commissie van 9 november 2022 over een leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance. De Commissie heeft aanbevolen dat alle lidstaten nationaal gefinancierde investeringen blijven beschermen en zorgen voor een doeltreffend gebruik van de faciliteit en andere Uniefondsen, met name in het licht van de doelstellingen met betrekking tot de groene en de digitale transitie en veerkracht. De Commissie heeft aangegeven dat zij de Raad zal voorstellen om in het voorjaar van 2024 op het tekort gebaseerde buitensporigtekortprocedures in te stellen op basis van de begrotingsresultaten voor 2023, in overeenstemming met de bestaande wettelijke bepalingen.

- (8) Op 26 april 2023 heeft de Commissie wetgevingsvoorstellen ingediend om een omvattende hervorming van de Unieregels inzake economische governance door te voeren. De voorstellen moeten vooral de houdbaarheid van de overheidsschuld verbeteren en tegelijkertijd in alle lidstaten via hervormingen en investeringen duurzame en inclusieve groei bevorderen. Met deze voorstellen streeft de Commissie ernaar de nationale verantwoordelijkheid te vergroten, het kader te vereenvoudigen en de focus meer te leggen op de middellange termijn, in combinatie met doeltreffende en coherenter handhaving. Volgens de conclusies van de Raad van 14 maart 2023 over een leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance is het de bedoeling om de wetgevingswerkzaamheden in 2023 af te ronden.
- (9) Op 30 april 2021 heeft Italië overeenkomstig artikel 18, lid 1, van Verordening (EU) 2021/241 zijn herstel- en veerkrachtplan ingediend bij de Commissie. Krachtens artikel 19 van Verordening (EU) 2021/241 heeft de Commissie de relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie en samenhang van het herstel- en veerkrachtplan beoordeeld overeenkomstig de beoordelingsrichtsnoeren van bijlage V bij die verordening. Op 13 juli 2021 heeft de Raad zijn uitvoeringsbesluit betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Italië⁶ vastgesteld. De tranches worden vrijgegeven mits de Commissie overeenkomstig artikel 24, lid 5, van Verordening (EU) 2021/241 een besluit heeft vastgesteld waarin wordt verklaard dat Italië de desbetreffende mijlpalen en streefdoelen die in het uitvoeringsbesluit van de Raad zijn vastgelegd, op bevredigende wijze heeft verwezenlijkt. Onder bevredigende verwezenlijking wordt begrepen dat de verwezenlijking van eerdere mijlpalen en streefdoelen niet is teruggedraaid.
- (10) Italië heeft op 2 mei 2023 zijn nationale hervormingsprogramma 2023 en stabiliteitsprogramma 2023 ingediend, overeenkomstig artikel 4, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1466/97. Om met de onderlinge verbanden tussen beide programma's rekening te houden, zijn deze samen geëvalueerd. Overeenkomstig artikel 27 van Verordening (EU) 2021/241 weerspiegelt het nationale hervormingsprogramma 2023 ook de halfjaarlijkse verslaglegging van Italië over de vorderingen bij de verwezenlijking van zijn herstel- en veerkrachtplan.

---

⁶ Doc. ST 10160/21 INIT; doc. ST 10160/21 ADD 1; doc. ST 10160/21 ADD 1 REV 1; doc. ST 10160/21 ADD 1 REV 2; doc. ST 10160/21 ADD 1 REV 2 + COR 1.

- (11) Op 24 mei 2023 heeft de Commissie het landverslag 2023 voor Italië gepubliceerd. Daarin werd de vooruitgang beoordeeld die Italië heeft geboekt bij de uitvoering van de desbetreffende landspecifieke aanbevelingen die de Raad tussen 2019 en 2022 heeft aangenomen en werd de balans opgemaakt van de uitvoering door Italië van het herstel- en veerkrachtplan. Op basis van die analyse werden in het landverslag lacunes vastgesteld met betrekking tot de uitdagingen die niet of slechts gedeeltelijk worden aangepakt in het herstel- en veerkrachtplan, alsook nieuwe en opkomende uitdagingen. Ook werd de vooruitgang beoordeeld die Italië heeft geboekt bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en bij de verwezenlijking van de kerndoelen van de Unie inzake werkgelegenheid, vaardigheden en armoedebestrijding, alsook bij de verwezenlijking van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

(12) De Commissie heeft op grond van artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 met betrekking tot Italië een diepgaande evaluatie verricht en de resultaten ervan bekendgemaakt op 24 mei 2023. Daarin concludeerde zij dat Italië met buitensporige macro-economische onevenwichtigheden wordt geconfronteerd. Hoewel er enige verbeteringen zijn opgetreden, blijven er met name kwetsbaarheden bestaan in verband met de hoge overheidsschuld en de zwakke productiviteitsgroei, in een context van een kwetsbare arbeidsmarkt en enkele zwakke punten op de financiële markten, die van grensoverschrijdend belang zijn. De langdurige kwetsbaarheden van Italië zijn de afgelopen jaren enigszins afgenomen, maar blijven aanzienlijk en zullen naar verwachting niet snel verdwijnen. De aanhoudend lage stijging van de productiviteit is een belangrijke factor achter de aanhoudend zwakke economische groei in Italië, die de schuldafbouw van de overheid vertraagt, de werkgelegenheid aantast en de balansen van de banken beïnvloedt. De overheidsschuldquote daalde verder in 2022, ten tijde van economisch herstel. De overheidsschuldquote blijft echter hoog en vormt een aanzienlijke uitdaging voor de budgettaire houdbaarheid. Verwacht wordt dat de overheidsschuldquote tegen 2024 verder zal dalen, maar op middellange termijn zal toenemen indien er geen consolidatiemaatregelen worden genomen. De overheid heeft verdere maatregelen genomen om de veerkracht van de financiële sector te ondersteunen en de niet-renderende leningen zijn aanzienlijk afgenomen. Banken zijn echter nog steeds sterk blootgesteld aan soevereine risico's. Er is enige vooruitgang geboekt met beleid om onevenwichtigheden aan te pakken, maar aanhoudende inspanningen zijn nodig en de implementatie van het herstel- en veerkrachtplan blijft de belangrijkste beleidsprioriteit, aangezien het plan uitgebreide hervormingen en aanzienlijke investeringen omvat. Om de hoge overheidsschuld op een stabiel neerwaarts traject te brengen, in een context van stijgende kosten van schuldendiensten en toenemende leeftijdsgebonden kosten, is een veelzijdige aanpak nodig die berust op een prudent begrotingsbeleid met toereikende primaire begrotingsoverschotten, groeibevorderende investeringen en hervormingen, een betere naleving van de belastingwetgeving en een efficiënt gebruik van nationale en Uniemiddelen. Italië staat voor uitdagingen die, naast de voortgezette krachtige implementatie van het herstel- en veerkrachtplan, baat zouden hebben bij extra beleidsinspanningen, met name op het gebied van belastingen, het begrotingskader en pensioenstelsels, alsook op het gebied van demografie, arbeidsmarkt en energie.

- (13) Volgens door Eurostat gevalideerde gegevens daalde het overheidstekort van Italië van 9,0 % van het bbp in 2021 tot 8,0 % in 2022, terwijl de overheidsschuld daalde van 149,9 % van het bbp eind 2021 tot 144,4 % eind 2022. Op 24 mei 2023 heeft de Commissie een verslag gepubliceerd op grond van artikel 126, lid 3, van het Verdrag. In dat verslag wordt de begrotingssituatie van Italië besproken, aangezien het overheidstekort in 2022 de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bbp overschreed, terwijl de overheidsschuld de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 60 % van het bbp overschreed en niet aan de schuldreductiebenchmark voldeed. In het verslag werd geconcludeerd dat niet aan de tekort- en schuldcriteria was voldaan. In overeenstemming met haar mededeling van 8 maart 2023 heeft de Commissie niet voorgesteld om in het voorjaar van 2023 nieuwe buitensporigtekortprocedures in te leiden. De Commissie heeft vervolgens verklaard dat zij de Raad zou voorstellen om in het voorjaar van 2024 op het tekort gebaseerde buitensporigtekortprocedures in te stellen op basis van de begrotingsresultaten voor 2023. Italië moet hiermee rekening houden bij de uitvoering van zijn begroting voor 2023 en de voorbereiding van zijn ontwerpbegrotingsplan voor 2024.

(14) Het overheidssaldo is beïnvloed door de nieuwe statistische behandeling van bepaalde belastingvoordelen voor woningrenovatie, die nu worden geregistreerd als kapitaal-overdrachten en grotendeels zijn toegerekend aan 2021-2022⁷. Het werd verder beïnvloed door de maatregelen die in het kader van het begrotingsbeleid zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te verzachten. In 2022 bestonden de inkomstenverlagende budgettaire beleidsmaatregelen onder meer uit maatregelen om de algemene systeemkosten in de elektriciteits- en gassector te beheersen, verlaging van het btw-tarief voor gas, verlaging van de accijnzen op brandstofprijzen en verlaging van de socialezekerheidsbijdragen voor werknemers onder een bepaalde inkomensdrempel, terwijl de uitgavenverhogende budgettaire beleidsmaatregelen onder meer bestonden uit subsidies aan elektriciteits- en gasbedrijven, uitbreiding van de "sociale bonus" voor elektriciteits- en gasrekeningen voor huishoudens met lage inkomens, uitkeringen voor werknemers, gepensioneerden en werklozen met een middelentoets en een verhoging van de ouderdomspensioenen met 2 % in oktober 2022, vooruitlopend op de wettelijke inflatiegerelateerde indexering die normaliter in 2023 moet plaatsvinden. De kosten van die maatregelen werden gedeeltelijk gecompenseerd door nieuwe belastingen op uitzonderlijke winsten van energieproducenten en -leveranciers en inkomsten uit het compensatiemechanisme voor de prijs van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen en uit de toepassing van een compensatiemechanisme in de elektriciteitssector, die worden geacht Verordening (EU) 2022/1854 van de Raad⁸ betreffende een noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen ten uitvoer te leggen. De Commissie raamt de nettobegrotingskosten van die maatregelen op 2,5 % van het bbp in 2022. Het overheidssaldo is ook beïnvloed door de budgettaire kosten voor het bieden van tijdelijke bescherming van ontheemden uit Oekraïne, die in 2022 op 0,1 % van het bbp worden geraamd. Tegelijkertijd zijn de geraamde kosten van de tijdelijke noodmaatregelen in verband met de COVID-19-crisis gedaald tot 1,1 % van het bbp in 2022, tegen 3,4 % in 2021, omdat de regering het merendeel van de in reactie op de COVID-19-crisis genomen maatregelen geleidelijk heeft afgebouwd.

---

⁷ De nieuwe statistische behandeling impliceert een opwaartse herziening van het tekort met 1,8 procentpunten van het bbp in 2021. In 2022 hebben de belastingvoordelen van de nieuwe statistische behandeling naar schatting een tekortverhogend effect gehad van 2,6 procentpunten van het bbp.

⁸ Verordening (EU) 2022/1854 van de Raad van 6 oktober 2022 betreffende een noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen (PB L 261I van 7.10.2022, blz. 1).

- (15) Op 18 juni 2021 heeft de Raad Italië aanbevolen⁹ om in 2022 gebruik te maken van de faciliteit om aanvullende investeringen ter ondersteuning van het herstel te financieren en tegelijk een prudent begrotingsbeleid te voeren. Bovendien heeft de Raad Italië aanbevolen nationaal gefinancierde investeringen in stand houden. De Raad heeft Italië ook aanbevolen de groei van nationaal gefinancierde lopende uitgaven te beperken.
- (16) Volgens ramingen van de Commissie was de begrotingskoers¹⁰ in 2022 ondersteunend, namelijk -3,2 % van het bbp. Zoals aanbevolen door de Raad is Italië het herstel blijven ondersteunen met investeringen die moeten worden gefinancierd uit de faciliteit. De met subsidies uit de faciliteit en andere Uniefondsen gefinancierde uitgaven bedroegen 0,9 % van het bbp in 2022 (0,4 % van het bbp in 2021). De nationaal gefinancierde investeringen zorgden voor een neutrale bijdrage aan de begrotingskoers¹¹. Italië heeft de nationaal gefinancierde investeringen dus in stand gehouden, zoals aanbevolen door de Raad. Tegelijkertijd heeft de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend nieuwe maatregelen aan de ontvangstenzijde) een expansieve bijdrage aan de begrotingskoers geleverd van 2,4 procentpunten. Die aanzienlijke expansieve bijdrage omvatte het aanvullende effect van de budgettaire beleidsmaatregelen die zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te beperken (extra nettobegrotingskosten van 2,2 % van het bbp) plus de kosten voor het bieden van tijdelijke bescherming aan ontheemden uit Oekraïne (0,1 % van het bbp). Italië heeft de groei van de nationaal gefinancierde lopende uitgaven dus voldoende onder controle gehouden.

---

⁹ Aanbeveling van de Raad van 18 juni 2021 met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2021 van Italië (PB C 304 van 29.7.2021, blz. 53).

¹⁰ De begrotingskoers wordt gemeten als de verandering in de primaire uitgaven (ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde), met uitsluiting van tijdelijke noodmaatregelen die verband houden met de COVID-19-crisis maar met inbegrip van uitgaven die worden gefinancierd met niet terug te betalen steun (subsidies) uit de faciliteit en andere Uniefondsen, ten opzichte van de potentiële groei op middellange termijn. Zie voor meer details Kader 1 in de statistische begrotingstabellen.

¹¹ Verwacht wordt dat andere nationaal gefinancierde kapitaaluitgaven een expansieve bijdrage van 0,3 procentpunten van het bbp zullen leveren. Dit wordt verklaard door de toename van de uitgaven in verband met belastingvoordelen voor de renovatie van gebouwen, die als kapitaaloverdracht wordt geboekt.

- (17) Het macro-economische scenario dat aan de begrotingsprognose van het stabiliteitsprogramma 2023 ten grondslag ligt, komt overeen met de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie voor zowel 2023 als 2024. De regering gaat ervan uit dat het reële bbp in 2023 met 1,0 % en in 2024 met 1,5 % zal groeien. Ter vergelijking: in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een iets hogere reële bbp-groei van 1,2 % in 2023 en een iets lagere groei van 1,1 % in 2024, voornamelijk als gevolg van een kleinere bijdrage van de investeringen, die volgens de regering op jaarbasis met 3,4 % zullen groeien, terwijl de Commissie uitgaat van een groei van 1,4 %.
- (18) In haar stabiliteitsprogramma 2023 zegt de regering te verwachten dat het overheidstekort zal afnemen tot 4,5 % van het bbp in 2023. De daling in 2023 weerspiegelt voornamelijk de vermindering van de kapitaaloverdrachten in verband met belastingvoordelen ter ondersteuning van particuliere investeringen in woningefficiëntie, een vermindering van de beloning van werknemers als gevolg van de verlenging met terugwerkende kracht van overheidscontracten voor de periode 2019-2021, waarvoor een aanzienlijk deel van de achterstallige betalingen in 2022 werd geboekt, een vermindering van de productiesubsidies in samenhang met lagere belastingvoordelen voor elektriciteits- en gasbedrijven en lagere rente-uitgaven die voornamelijk worden verklaard door lagere rendementen op overheidsobligaties die aan de inflatie zijn geïndexeerd. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote naar verwachting afnemen van 144,4 % eind 2022 tot 142,1 % eind 2023. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een overheidstekort van 4,5 % van het bbp voor 2023. Dit is in overeenstemming met het in het stabiliteitsprogramma 2023 voorspelde tekort. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een lagere overheidsschuldquote van 140,4 % eind 2023. Het verschil is toe te schrijven aan de hogere groei van het nominale bbp in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie.

(19) Het overheidssaldo wordt in 2023 naar verwachting nog steeds beïnvloed door de maatregelen die zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te verzachten. Deze bestaan uit maatregelen uit 2022 die worden verlengd, met name subsidies voor elektriciteits- en gasbedrijven, maatregelen om de algemene systeemkosten in de gasector te beheersen, verlaging van het btw-tarief voor gas en verlaging van de socialezekerheidsbijdragen voor werknemers onder een bepaalde inkomensdrempel, alsook nieuwe maatregelen zoals een verwarmingspremie voor alle huishoudens voor de periode tussen oktober en december 2023. De kosten van die maatregelen worden nog steeds ten dele gecompenseerd door de belastingen op uitzonderlijke winsten van energieproducenten en -leveranciers. Rekening houdend met die inkomsten worden de nettobegrotingskosten van de steunmaatregelen in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie geraamd op 1,0 % van het bbp in 2023¹². De meeste maatregelen in 2023 zijn gericht op de kwetsbaarste huishoudens of bedrijven, maar het merendeel ervan houdt de prijsprikkel om de vraag naar energie terug te dringen en de energie-efficiëntie te verhogen niet volledig in stand. Het bedrag aan gerichte steunmaatregelen waarmee bij de beoordeling van de naleving van Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022¹³ rekening moet worden gehouden, wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie bijgevolg geraamd op 0,7 % van het bbp in 2023 (tegenover 1,2 % van het bbp in 2022). Tot slot zal het overheidssaldo voor 2023 naar verwachting profiteren van de volledige geleidelijke afschaffing van de tijdelijke noodmaatregelen die verband houden met de COVID-19-crisis, die op 1,1 % van het bbp worden geraamd.

---

¹² Dat cijfer geeft het niveau weer van de jaarlijkse begrotingskosten van de maatregelen, waaronder lopende ontvangsten en uitgaven en, indien relevant, kapitaaluitgaven.

¹³ Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022 over het nationale hervormingsprogramma van Italië en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2022 van Italië (PB C 334 van 1.9.2022, blz. 96).

- (20) In zijn Aanbeveling van 12 juli 2022 heeft de Raad aanbevolen dat Italië actie onderneemt om in 2023 een prudent begrotingsbeleid te voeren, met name door de groei van nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven te beperken tot onder de potentiële outputgroei op middellange termijn¹⁴, rekening houdend met de aanhoudende tijdelijke en gerichte steun aan huishoudens en bedrijven die het kwetsbaarst zijn voor stijgingen van de energieprijzen, en aan mensen die Oekraïne ontvluchten. Tegelijkertijd moet Italië klaarstaan om de lopende uitgaven aan te passen aan de veranderende situatie. Italië is ook aanbevolen te voorzien in meer overheidsinvesteringen voor de groene en de digitale transitie en voor energie-zekerheid, met inachtneming van het REPowerEU-initiatief, onder meer door gebruik te maken van de faciliteit en andere Uniefondsen.

---

¹⁴ Op basis van de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt de potentiële outputgroei op middellange termijn (tienjaarsgemiddelde) van Italië geraamd op 6,4 % in nominale termen.

(21) Voor 2023 wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een contractieve begrotingskoers (+2,6 % van het bbp) in een context van hoge inflatie. Dit volgt op een expansieve begrotingskoers in 2022 (-3,2 % van het bbp). Verwacht wordt dat de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde) in 2023 aan de begrotingskoers een contractieve bijdrage van 0,9 % van het bbp zal leveren. Dus is de verwachte groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven in overeenstemming met de Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022. De verwachte contractieve bijdrage van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven is in hoofdzaak toe te schrijven aan de verminderde kosten (met 1,5 procentpunten van het bbp) van de (gerichte en niet-gerichte) steunmaatregelen aan huishoudens en bedrijven in reactie op de energieprijsstijgingen. De belangrijkste aanjagers van de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend de nieuwe inkomstenmaatregelen) zijn de stijging van de pensioenuitgaven als gevolg van de gedeeltelijke indexering aan de inflatie van het voorgaande jaar¹⁵ en de verdere onlangs goedgekeurde verlagingen van de loonbelastingwig voor lage en middeninkomens. De met subsidies uit de faciliteit en andere Uniefondsen gefinancierde uitgaven zullen in 2023 naar verwachting 1,4 % van het bbp bedragen, terwijl nationaal gefinancierde investeringen naar verwachting een expansieve bijdrage aan de begrotingskoers van 0,1 procentpunt zullen leveren¹⁶. Italië is daarom van plan om via de faciliteit en andere Uniefondsen aanvullende investeringen te financieren, en zal naar verwachting de nationaal gefinancierde investeringen in stand houden. Het is voornemens om te voorzien in overheidsinvesteringen voor de groene en de digitale transitie en voor energiezekerheid, zoals investeringen in het spoorwegnet, hernieuwbare energie, waterstof, elektriciteitsnetten en duurzame mobiliteit, de bescherming van land- en watervoorraden en investeringen in verband met de cloudinfrastructuur voor de overheid, die gedeeltelijk worden gefinancierd door de faciliteit en andere Uniefondsen. In het licht van de verwoestende overstromingen die Italië in mei 2023 hebben getroffen, zullen de kosten van directe noodhulp in verband met die overstromingen in aanmerking worden genomen bij latere beoordelingen van de naleving en in beginsel worden beschouwd als eenmalige en tijdelijke maatregelen¹⁷.

---

¹⁵ Wet nr. 197/2022 voorziet in een gedeeltelijke herziening van het indexeringsmechanisme van pensioenen voor de periode 2023-24, waarmee het effect van de inflatie op de begrotingsprognoses werd beperkt.

¹⁶ Verwacht wordt dat andere nationaal gefinancierde kapitaaluitgaven een contractieve bijdrage van 2,3 procentpunten van het bbp zullen leveren. Dit is te verklaren door de verwachte afname van de uitgaven in verband met belastingvoordelen voor de renovatie van gebouwen.

¹⁷ Zie voor de definitie van een eenmalige maatregel het Verslag van de Europese Commissie over de openbare financiën in de EMU 2015.

- (22) Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 wordt verwacht dat het overheidstekort in 2024 zal dalen tot 3,7 % van het bbp. De daling in 2024 is hoofdzakelijk het gevolg van een vermindering van de uitgaven voor intermediair verbruik en voor belastingvoordelen aan elektriciteits- en gasbedrijven. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote eind 2024 naar verwachting dalen tot 141,4 %. Op basis van de op de afsluitdatum van de prognose bekende beleidsmaatregelen wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een overheidstekort van 3,7 % van het bbp in 2024. Dit is in overeenstemming met het in het stabiliteitsprogramma 2023 geraamde tekort, hoewel in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie geen rekening is gehouden met de geplande tekortverhogende maatregelen ten bedrage van 0,2 % van het bbp, waarvan de details nog niet bekend zijn. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een lagere overheidsschuldquote van 140,3 % eind 2024. Het verschil is toe te schrijven aan de hogere groei van het nominale bbp in de prognose van de Commissie.
- (23) Het stabiliteitsprogramma 2023 voorziet in de geleidelijke afschaffing van alle energiesteunmaatregelen in 2024. De Commissie gaat ook uit van de volledige uitfasering van de energiesteunmaatregelen in 2024. Dat is gebaseerd op de veronderstelling dat de energieprijzen niet opnieuw zullen stijgen.

- (24) Verordening (EG) nr. 1466/97 roept op tot een jaarlijkse verbetering van het structurele begrotingssaldo in de richting van de begrotingsdoelstelling op middellange termijn met 0,5 % van het bbp als benchmark¹⁸. Rekening houdend met overwegingen inzake budgettaire houdbaarheid en de noodzaak om het tekort terug te dringen tot onder de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bbp, zou volgens de Commissie een verbetering van het structurele saldo met ten minste 0,7 % van het bbp voor 2024 passend zijn. Om een dergelijke verbetering te bewerkstelligen, mag de groei van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven in 2024 volgens de methode van de Commissie niet meer dan 1,3 % bedragen, zoals in deze aanbeveling tot uiting komt. Tegelijkertijd moeten de resterende energiesteunmaatregelen (die momenteel door de Commissie worden geraamd op 1,0 % van het bbp in 2023) geleidelijk worden afgeschaft, indien de ontwikkelingen op de energiemarkt dit toelaten en te beginnen bij de minst gerichte maatregelen, en moeten de daarmee samenhangende besparingen worden gebruikt om het overheidstekort terug te dringen. Volgens ramingen van de Commissie zou dit leiden tot een lagere groei van de netto primaire uitgaven dan aanbevolen voor 2024.
- (25) Bij ongewijzigd beleid wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een groei van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven met 0,8 % in 2024, wat lager is dan het aanbevolen groeipercentage. In het licht van de verwoestende overstromingen die Italië in mei 2023 hebben getroffen, zullen de kosten van directe noodhulp in verband met die overstromingen in aanmerking worden genomen bij latere beoordelingen van de naleving en in beginsel worden beschouwd als eenmalige en tijdelijke maatregelen.
- (26) Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zullen de overheidsinvesteringen naar verwachting stijgen van 3,3 % van het bbp in 2023 tot 3,8 % van het bbp in 2024. De hogere investeringen zijn toe te schrijven aan hogere nationaal gefinancierde investeringen en investeringen die door de Unie worden gefinancierd, onder meer via de faciliteit. Het stabiliteitsprogramma 2023 heeft betrekking op hervormingen en investeringen die naar verwachting zullen bijdragen tot budgettaire houdbaarheid en duurzame en inclusieve groei. Die hervormingen en investeringen omvatten de hervorming van de gedragscode voor overheidsopdrachten, die ook deel uitmaakt van het herstel- en veerkrachtplan, en het belastingstelsel dat is opgenomen in de machtigingwet van maart 2023 (de "machtigingwet inzake belastinghervorming").

---

¹⁸ Artikel 5 van Verordening (EG) nr. 1466/97 vereist ook een aanpassing van meer dan 0,5 % van het bbp voor lidstaten met een overheidsschuld van meer dan 60 % van het bbp of met meer aantoonbare risico's voor de houdbaarheid van de schuldpositie.

- (27) Het stabiliteitsprogramma 2023 schetst een begrotingstraject op middellange termijn tot 2026. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 wordt verwacht dat het overheidstekort zal dalen tot 3,0 % van het bbp in 2025 en tot 2,5 % in 2026. Het overheidstekort zal in 2025 volgens de planning dus gedaald zijn tot onder de 3 % van het bbp. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote naar verwachting dalen van 141,4 % van het bbp eind 2024 tot 140,4 % van het bbp eind 2026.
- (28) De loonbelastingwig in Italië is op alle inkomensniveaus hoog gebleven in vergelijking met andere lidstaten, ondanks de verlaging van de inkomstenbelasting in 2022. Bovendien doet de uitbreiding van de forfaitaire regeling tot zelfstandigen vragen rijzen over de billijkheid en de doeltreffendheid van het belastingstelsel. Ook de invoering van een nieuwe forfaitaire regeling voor loonsverhogingen voor 2023 zorgde voor meer complexiteit. In maart 2023 heeft de overheid een nieuwe machtigingwet aangenomen voor een algemene hervorming van het belastingstelsel (de "machtigingwet inzake belastinghervorming"). Verwacht wordt dat de hervorming enkele reeds lang bestaande zwakke punten zal aanpakken, onder meer door de belasting op arbeid te verlagen en de belastinguitgaven en de vennootschapsbelasting te rationaliseren en te stroomlijnen. Bij de implementatie van die hervorming is het van cruciaal belang de progressiviteit van het belastingstelsel te behouden, de complexiteit te verminderen, de prikkels om te werken te vergroten, de naleving van de belastingwetgeving te versterken en begrotingsneutraliteit te waarborgen. In dit verband zijn er mogelijkheden om de belastinginkomsten te verhogen uit andere bronnen die minder schadelijk zijn voor de groei, zoals onroerend goed, btw en vergunningen voor het gebruik van kustbezit van de staat, teneinde de belastingdruk op arbeid op een begrotingsneutrale manier te verlagen. De milieubelastingen, die ondanks relatief hoge inkomsten de overgang naar schonere technologieën onvoldoende bevorderen, mede door het extensieve gebruik van milieuvriendelijke subsidies, zouden ook nog beter kunnen worden vormgegeven. Voorts is het belangrijk om een reeds lang bestaand probleem aan te pakken dat niet in de machtigingwet inzake belastinghervorming is opgenomen, namelijk de grotendeels verouderde kadastrale waarden, die als basis dienen voor de berekening van de onroerendgoedbelasting.

(29) Overeenkomstig artikel 19, lid 3, punt b), van Verordening (EU) 2021/241 en criterium 2.2 van bijlage V bij die verordening bevat het herstel- en veerkrachtplan een uitgebreide reeks elkaar versterkende hervormingen en investeringen die uiterlijk in 2026 moeten zijn uitgevoerd. De uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan van Italië is in gang gezet, maar met toenemend risico op vertragingen. Italië heeft drie betalingsaanvragen ingediend, overeenkomend met 151 mijlpalen en doelstellingen in het programma en resulterend in een totale uitbetaling van 42 miljard EUR (het bedrag heeft betrekking op de eerste twee betalingsverzoeken, terwijl het derde nog wordt beoordeeld). Gezien de tijdelijke aard van de faciliteit, die tot 2026 van kracht is, is het van essentieel belang dat snel wordt begonnen met de uitvoering van het herstel- en veerkrachtprogramma en de onderhandelingen over de wijziging ervan. Het is belangrijk dat Italië de administratieve capaciteit versterkt, met name op subnationaal niveau, om de verplichtingen van het herstel- en veerkrachtplan te blijven nakomen, terwijl een doeltreffend en volledig operationeel bestuurskader essentieel blijft voor een vlotte en tijdige uitvoering van dat plan. Het blijft van cruciaal belang om mogelijke vertragingen en uitvoeringsproblemen in een vroeg stadium te onderkennen en tijdig actie te ondernemen om deze aan te pakken. Overeenkomstig artikel 14, lid 6, van Verordening (EU) nr. 2021/241 heeft Italië op 31 maart 2023 het voornemen kenbaar gemaakt om aanvullende steun in de vorm van leningen in het kader van de faciliteit aan te vragen. De onderhandelingen over het addendum en het REPowerEU-hoofdstuk zijn gaande, hoewel Italië geen officieel voorstel heeft ingediend. De snelle opname van het nieuwe REPowerEU-hoofdstuk in het herstel- en veerkrachtplan maakt de financiering mogelijk van aanvullende hervormingen en investeringen ter ondersteuning van de strategische doelstellingen van Italië op het gebied van energie en de groene transitie. De systematische en doeltreffende betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten, sociale partners en andere relevante belanghebbenden blijft belangrijk voor de succesvolle uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, alsook ander economisch en werkgelegenheidsbeleid dat verder gaat dan dat plan, om te zorgen voor een breed gedragen verantwoordelijkheid voor de algehele beleidsagenda.

- (30) De Commissie heeft de meeste programmeringsdocumenten voor het cohesiebeleid van Italië in 2022 goedgekeurd en een ervan in 2023. Het is van cruciaal belang om de cohesiebeleidsprogramma's in aanvulling op en in synergie met het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk, snel uit te voeren om de groene en de digitale transitie te verwezenlijken, de economische en sociale veerkracht te vergroten en een evenwichtige territoriale ontwikkeling in Italië tot stand te brengen.
- (31) Naast de economische en sociale uitdagingen die in het herstel- en veerkrachtplan en de programma's van het cohesiebeleid aan de orde komen, staat Italië voor een aantal bijkomende uitdagingen in verband met het energiebeleid en de groene transitie, met name wat betreft het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, gastransport, energie-efficiëntie, het beschikbaar maken en de acquisitie van groene vaardigheden en duurzame mobiliteit.
- (32) De capaciteit voor hernieuwbare energie is het afgelopen jaar zeer langzaam gegroeid en het aandeel van fossiele brandstoffen in de energiemix blijft aanzienlijk. Om meer vaart te zetten achter het gebruik van hernieuwbare energiebronnen heeft Italië een aantal wijzigingen aangebracht in het bestaande kader dat het vergunnings- en machtigingsproces voor hernieuwbare energiebronnen regelt. Verdere inspanningen zijn nodig om te zorgen voor consistentie tussen het administratieve en wetgevingskader op zowel nationaal als subnationaal niveau en hun relevantie voor ultramoderne energietechnologie. Alle verwante normen zouden bijvoorbeeld kunnen worden geconsolideerd in één unieke tekst (*Testo unico*); tegelijkertijd moeten de richtsnoeren die subnationale autoriteiten volgen voor de evaluatie van projecten worden bijgewerkt. Tot slot zijn verdere investeringen nodig om het nationale elektriciteitsnet te verbeteren en interconnecties aan te leggen tussen het vasteland, Sicilië en Sardinië om de verwachte grotere opwekkingscapaciteit mogelijk te maken en de daarmee samenhangende toename van de hernieuwbare productie te absorberen.

- (33) Knelpunten in het gasnetwerk blijven bestaan. Italië voert besprekingen met partners in Noord-Afrika over investeringen om de invoercapaciteit van bestaande pijpleidingen en gasinterconnectoren te vergroten. Dit zou de invoer helpen diversifiëren en zo de voorzieningszekerheid versterken. Er zijn echter verdere investeringen nodig om de knelpunten weg te werken in het bestaande binnenlandse netwerk, dat niet over de transmissiecapaciteit beschikt om nieuwe gasaanvoer vanuit het zuiden naar het noorden van het land te distribueren. Investerings in infrastructuur voor fossiele brandstoffen moeten worden beperkt tot het strikt noodzakelijke en toekomstbestendig zijn, om te voorkomen dat men vastzit aan technologieën die niet stroken met de klimaatdoelstellingen of de kosten van de energietransitie verhogen.
- (34) Het aardgasverbruik van Italië is in de periode tussen augustus 2022 en maart 2023 met 19 % gedaald ten opzichte van het gemiddelde gasverbruik in dezelfde periode in de laatste vijf jaar, waarmee het streefdoel van 15 %, dat is vastgesteld in Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad¹⁹, is overtroffen. Italië zou krachtens Verordening (EU) 2023/706 van de Raad²⁰ tot 31 maart 2024 zijn inspanningen kunnen voortzetten om de vraag naar gas tijdelijk te verminderen. Maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie van gebouwen moeten doelgericht zijn. Het gebouwenbestand van Italië heeft een aanzienlijk potentieel voor energie-efficiëntie, met name wat betreft het grote aandeel oude en energie-intensieve gebouwen. Bestaande maatregelen in het herstel- en veerkrachtplan kunnen worden aangevuld met maatregelen zoals gerichte stimuleringsregelingen om de energie-efficiëntie te verhogen in de slechtst presterende gebouwen, waaronder commerciële gebouwen en publieke huisvesting, waarbij ervoor wordt gezorgd dat kwetsbare huishoudens baat hebben bij die maatregelen en regressieve effecten worden vermeden. Die maatregelen zouden met name ten goede komen aan kleine, middelgrote en micro-ondernemingen die vaak niet over de technische en financiële capaciteit beschikken om hun energie-efficiëntie te verbeteren. Dezelfde maatregelen zouden ook bijdragen tot de vermindering van energiarmede, die verder kan worden aangepakt door andere maatregelen, bijvoorbeeld via one-stop-shops met gepersonaliseerde diensten voor energiebesparing. Een grotere energie-efficiëntie zou ook baat hebben bij meer markttoezicht op het gebied van ecologisch ontwerp en etikettering van het energieverbruik.

---

¹⁹ Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad van 5 augustus 2022 inzake gecoördineerde maatregelen ter reductie van de gasvraag (PB L 206 van 8.8.2022, blz. 1).

²⁰ Verordening (EU) 2023/706 van de Raad van 30 maart 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2022/1369 wat betreft de verlenging van de vraagreductieperiode voor gasvraagreductiemaatregelen en de versterking van de rapportage en monitoring van de uitvoering van die maatregelen (PB L 93 van 31.3.2023, blz. 1).

- (35) Gebrekkige infrastructuur en milieuschadelijke subsidies, waaronder voor het wegvervoer, vormen nog steeds een aanzienlijk probleem en ontmoedigen de overgang naar duurzamere transportoplossingen. Het gemiddelde aantal oplaadpunten blijft bijvoorbeeld onder het Uniegemiddelde. Tot de subsidies die schadelijk zijn voor het milieu behoren de forfaitaire belastingheffing op bedrijfswagens die beschikbaar zijn voor privégebruik en de terugbetaling van accijnzen op diesel voor vrachtvervoer. Om de markt voor emissievrije voertuigen te consolideren, is het van essentieel belang dat de inspanningen om laadstations uit te rollen en die subsidies af te schaffen, worden voortgezet.
- (36) Het tekort aan arbeidskrachten en vaardigheden in sectoren en beroepen die van essentieel belang zijn voor de groene transitie, met inbegrip van productie, uitrol en onderhoud van nettonultechnologieën, leidt tot knelpunten in de transitie naar een nettonuleconomie. Hoogwaardige onderwijs- en opleidingsstelsels die inspelen op veranderende behoeften op de arbeidsmarkt en gerichte bij- en omscholingsmaatregelen zijn van cruciaal belang om tekorten aan vaardigheden aan te pakken en arbeidsintegratie en -verschuivingen te bevorderen. Om het onbenutte arbeidsaanbod te ontsluiten, moeten die maatregelen toegankelijk zijn, met name voor de personen voor wie en in de sectoren en regio's waarvoor de gevolgen van de groene transitie het grootst zijn. In Italië worden zowel hoog- als laaggeschoolde beroepen die essentieel zijn voor de groene transitie getroffen door tekorten. Tegelijkertijd bereikt opleidingssteun vaak niet de werknemers die het meest door de groene transitie kunnen worden getroffen. Het ontbreken van vaardigheden voor de groene transitie in de publieke sector, met name op lokaal niveau, staat ook groene investeringen in de weg. Italië wordt geconfronteerd met grote regionale verschillen die nog groter dreigen te worden als de lokale arbeidsmarkten de kansen van de groene transitie niet weten te benutten. Bovendien zou het stimuleren van vaardigheden voor de groene transitie, ook voor duurzaam bodembeheer, essentieel zijn voor het bestrijden van de gevolgen van klimaatverandering, met name de toename van overstromingen en aanhoudende droogte.
- (37) In het licht van de beoordeling door de Commissie heeft de Raad het stabiliteitsprogramma 2023 onderzocht, en zijn advies²¹ daarover is in aanbeveling 1 weergegeven.

---

²¹ Op grond van artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1466/97.

- (38) Aangezien de economieën van de lidstaten van de eurozone in hoge mate met elkaar zijn verweven en zij collectief bijdragen aan de werking van de economische en monetaire unie, heeft de Raad de lidstaten van de eurozone aanbevolen actie te ondernemen, onder meer via hun herstel- en veerkrachtplannen, teneinde i) de houdbaarheid van de schuld in stand te houden en af te zien van generieke steun voor de geaggregeerde vraag in 2023, de genomen begrotingsmaatregelen om de impact van de hoge energieprijzen te verlichten doelgerichter te maken en na te denken over passende manieren om de steun af te bouwen naarmate de druk van de energieprijzen afneemt; ii) een hoog niveau van overheidsinvesteringen te handhaven en particuliere investeringen te bevorderen om de groene en de digitale transitie te ondersteunen; iii) loonontwikkelingen te ondersteunen die het verlies aan koopkracht verzachten en tegelijkertijd tweederonde-effecten op de inflatie te beperken, actief arbeidsmarktbeleid verder te verbeteren en tekorten aan vaardigheden tegen te gaan; iv) het ondernemingsklimaat te verbeteren en ervoor te zorgen dat energiesteun aan bedrijven kosteneffectief en tijdelijk is, en gericht is op levensvatbare ondernemingen en stimulansen voor de groene transitie handhaaft; en v) de macrofinanciële stabiliteit in stand te houden en risico's te monitoren en tegelijkertijd te blijven werken aan de voltooiing van de bankenunie. Voor Italië dragen de aanbevelingen 1, 2 en 3 bij tot de uitvoering van de eerste, de tweede, de derde en de vierde aanbeveling in de Aanbeveling van 2023 over de eurozone,
- (39) In het licht van de diepgaande evaluatie door de Commissie en van haar beoordeling heeft de Raad het nationale hervormingsprogramma 2023 en het stabiliteitsprogramma 2023 onderzocht. Zijn aanbevelingen uit hoofde van artikel 6 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 zijn in aanbeveling 1 weergegeven. Het in aanbeveling 1 genoemde beleid draagt bij tot het aanpakken van kwetsbaarheden die verband houden met een hoge overheidsschuld en met een lage productiviteitsgroei. Aanbeveling 2 draagt bij tot het aanpakken van aanbeveling 1. De beleidsmaatregelen als bedoeld in aanbeveling 1 dragen bij tot zowel de aanpak van onevenwichtigheden als de uitvoering van de aanbevelingen in de Aanbeveling van 2023 over de eurozone, in overeenstemming met overweging 38,

BEVEELT AAN dat Italië in 2023 en 2024 de volgende acties onderneemt:

1. Zo spoedig mogelijk in 2023 en 2024 de geldende noodsteunmaatregelen voor energie afbouwen, met gebruikmaking van de daarmee samenhangende besparingen om het overheidstekort terug te dringen. Indien hernieuwde stijgingen van de energieprijzen nieuwe of voortgezette steunmaatregelen vereisen, ervoor zorgen dat dergelijke steunmaatregelen gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens en bedrijven, budgettair haalbaar zijn, en stimulansen voor energiebesparing behouden.

Zorgen voor een prudent begrotingsbeleid, met name door de nominale stijging van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven in 2024 te beperken tot maximaal 1,3 %²².

Nationaal gefinancierde overheidsinvesteringen in stand houden en zorgen voor een doeltreffende absorptie van subsidies in het kader van de faciliteit en andere Uniefondsen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen.

Voor de periode na 2024 blijven streven naar een begrotingsstrategie op middellange termijn van geleidelijke en duurzame consolidatie, in combinatie met investeringen en hervormingen die bevorderlijk zijn voor verbeterde productiviteit en een hogere duurzame groei, teneinde een prudente begrotingssituatie op middellange termijn tot stand te brengen.

De belastingen op arbeid verder verlagen en het belastingstelsel efficiënter maken door de machtigingswet inzake belastinghervorming aan te nemen en naar behoren uit te voeren, met behoud van de progressiviteit van het belastingstelsel en verbetering van de billijkheid, met name door de belastinguitgaven, waaronder btw en subsidies die schadelijk zijn voor het milieu, te stroomlijnen en te verminderen, en door de belastingwetgeving minder ingewikkeld te maken. De kadastrale waarden in overeenstemming brengen met de huidige marktwaarden.

---

²² Dit komt naar schatting overeen met een jaarlijkse verbetering van het structurele begrotingssaldo met ten minste 0,7 % van het bbp voor 2024, zoals beschreven in overweging 24.

2. Zorgen voor effectief bestuur en de bestuurlijke capaciteit versterken, met name op subnationaal niveau, teneinde een verdere snelle en gestage uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan mogelijk te maken. Snel de laatste hand leggen aan het REPowerEU- hoofdstuk, zodat snel een begin kan worden gemaakt met de uitvoering ervan. Voortgaan met de snelle uitvoering van de programma's van het cohesiebeleid, in nauwe complementariteit en synergie met het herstel- en veerkrachtplan.
3. De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen. De vergunningsprocedures stroomlijnen teneinde de productie van additionele hernieuwbare energie te versnellen en elektriciteitsinterconnecties te ontwikkelen om deze op te nemen. De capaciteit voor intern gastransport vergroten teneinde de energie-invoer te diversifiëren en de voorzieningszekerheid te versterken. De energie-efficiëntie in de woon- en bedrijfssector verhogen, onder meer door beter gerichte stimuleringsregelingen, met name gericht op de meest kwetsbare huishoudens en de slechtst presterende gebouwen. Duurzame mobiliteit bevorderen, onder meer door milieuvriendelijke subsidies af te schaffen en de uitrol van oplaadstations te bespoedigen. De beleidsinspanningen opvoeren die gericht zijn op het voorzien in en verwerven van vaardigheden en competenties die nodig zijn voor de groene transitie.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad

De voorzitter
